

De spørgsmål, som de pågældende landes arkivlovgivning tager stilling til, afhænger naturligvis af forholdene i de enkelte lande, herunder den lovgivning, der findes på beslægtede områder.

Et grundlæggende element i en lovgivning på området er imidlertid en fastlæggelse af de offentlige myndigheders ansvar med hensyn til bevaring af dokumentationsmateriale af væsentlig betydning for borgernes retssikkerhed, det offentliges dokumentationsbehov samt for forståelsen af landets historie. En side af samme sag er fastlæggelsen af ansvaret for, at der ikke bevares mere end nødvendigt, dvs. at det materiale, som det ikke er nødvendigt at bevare af de ovennævnte grunde, kasseres på betryggende måde. Det må anses for ønskeligt på dette område at understrege statens arkivers rolle som tilsynsmyndighed over for den offentlige forvaltning med hensyn til bevaring og kassation af arkivalier.

Som baggrund for en samlet lovgivning på arkivområdet i Danmark er der peget på behovet for en mere præcis udformning af retsgrundlaget for og omfanget af de statslige arkivers myndighedsudøvelse. En sådan præcisering skal navnlig have til formål at fastlægge statens arkivers opgaver og kompetence i forhold til den offentlige forvaltnings arkivalier og andre arkivalier af offentlig interesse, bl. a. under hensyn til de træk i samfundsudviklingen, som stiller nye krav til arkiverne.

Samfundsudviklingen har medført, at en stadig større del af traditionelt offentlige opgaver overføres til institutioner uden for den egentlige offentlige forvaltning. Til dette kommer, at en lang række nye opgaver af offentlig karakter henlægges til institutioner, der er organiseret på privatretligt grundlag. En arkivlov vil derfor ligeledes skulle sikre, at disse vigtige sider af samfundslivet vil kunne dokumenteres.

Lovgivningen skal gælde for alle offentlige arkivalier, herunder arkivalier, der hidrører fra særlige forvaltningsenheder samt den kommunale forvaltning. Lovforslaget indeholder i denne forbindelse bestemmelser om oprettelse af kommunale institutioner til varetagelse af arkivopgaver.

Lovudkastets bestemmelser om disse forhold er i et vist omfang en stadfæstelse af gældende ordninger og praksis. Men en lovgivning på området må antages at skabe et mere hensigtsmæssigt grundlag bl. a. for udformningen af en overordnet bevarings- og kassationspolitik for den offentlige forvaltning og for den praktiske gennemførelse af en sådan politik, således at de ressourcer, der anvendes til bevaring af offentlige arkivalier, udnyttes så effektivt og hensigtsmæssigt som muligt.

Den debat, der med mellemrum opstår om offentlighedens og den historiske forsknings adgang til ar-

kivalier – hvad enten disse befinder sig hos myndighederne eller er afleveret til arkiverne – har også rettet opmærksomheden mod behovet for en afklaring og forenkling af de bestemmelser, der regulerer spørgsmålet om betingelserne for arkivtilgængelighed og kompetenceforholdene i denne forbindelse.

Det må således anses for ønskeligt i en ny lovgivning at samle og forenkle de overordnede regler på området for herigennem at sikre større gennemsigthed over for borgerne. Lovforslaget har til formål at skabe den størst mulige åbenhed med hensyn til arkivadgang. Den almindelige tilgængelighedsfrist nedsættes fra 50 år til 30 år. Det præciseres, hvilke arkivalier, der er tilgængelige efter den normale 30-års frist, og hvilke arkivalier, der på grund af væsentlige beskyttelseshensyn må undtages fra denne frist. Der må ligeledes være klare regler for, hvornår der kan dispenseres fra 30-års fristen og de særlige, længere frister, og hvem, der har kompetencen til at dispensere, når offentlighed og forskere søger om tiladelse til at benytte ikke tilgængeligt materiale. Endvidere indeholder forslaget bestemmelser, der sigter til at regulere adgangen til kommunale arkivalier, der opbevares i kommunale arkivinstitutioner.

Den foreslåede lovgivning tager sit udgangspunkt i ønskeligheden af en regulering af myndighedernes og de offentlige arkivers behandling af offentlige arkivalier. Det er imidlertid anset for hensigtsmæssigt også at medtage en omtale af den funktion, som statens arkiver har med hensyn til bevaring m.v. af private arkivalier af væsentlig historisk betydning.

Den foreslåede lovgivning tager udelukkende sigte på at regulere de offentlige arkiver, dvs. statens arkivinstitutioner samt de institutioner, som kommuner etablerer med det formål at bevare kommunale arkivalier. Uden for det statslige område er der oprettet godt 400 lokalhistoriske arkiver. Disse omfattes ikke af lovforslaget, jf. bemærkninger nedenfor om lovens område. En række større, kommunalt drevne lokalhistoriske arkiver har imidlertid udviklet sig til egentlige arkivinstitutioner, der modtager og opbevarer kommunale arkivalier. Disse institutioner vil således, når det gælder arkivalier af kommunal oprindelse, være omfattet af loven.

Lovforslaget fastsætter, at statens arkiver skal samarbejde med de lokalhistoriske arkiver og andre kulturelle eller videnskabelige institutioner i arkivmæssig henseende, men man har ikke fundet det nødvendigt eller hensigtsmæssigt med en egentlig lovregulering af den indsamling af private arkivalier, der finder sted uden for de statslige arkivinstitutioner.

Blandt andet efter ønske fra brede forskerkredse er der i forslaget optaget særlige bestemmelser om